

YHTEENVETO

Hyvän elämän ja arjen ainekset

Suomen UNICEFin kysely 13–18-vuotiaille nuorille*
Heinäkuu 2021

*”Maailmasta pitää tulla kiltimpi ja ystävällisempi.
Me ei muuten jakseta.”*

1. Taustaa

- Kyselyyn vastasi yli tuhat 13–18 -vuotiasta nuorta eri puolilta Suomea
- Tytöt painottuvat vastaajissa poikia selvästi enemmän (lähes 80%)
- Hieman alle puolet vastaajista lukiolaisia, noin viidesosa ammattikoulussa ja viidesosa yläkoulussa
- Toteutusajankohta: heinäkuu 2021
- Avoin ja anonymisti vastattava verkkokysely

2. Mitä asioita nuoret pitävät tärkeimpinä hyvän elämän ja arjen kannalta?

(Kysymys: Kerro 1–3 asiaa, jotka ovat sinulle tärkeitä hyvän elämän kannalta? Asia voi olla mikä vain, jonka juuri sinä koet tärkeäksi, jotta elämäsi ja arkesi on hyvää.)

- Kyselyyn vastanneiden nuorten hyvän elämän ja arjen tärkein asia on lähellä olevat ihmiset: perhe, ystävät ja muiden läheisten tukiverkosto.
 - Perhe on asia, jonka nuoret nostavat tärkeimmäksi hyvän elämän muodostumisen kannalta. Myös kaverit ja ystävyys löytyvät lähes puolesta vastauslistauksista.
 - Yli 10% vastauksista keräsivät myös ruoka, terveys ja harrastukset.
 - Maininnat ruoasta, terveydestä ja harrastuksista keskittyvät kolmen tärkeän asian listauksissa toiseksi tai kolmanneksi: vaikei vastauksia pyydetty esittämään tärkeysjärjestyksessä, on ensimmäisenä mainittu useimmiten perhe ja läheiset ihmiset.

3. Nuorten huolia hyvän elämän ja arjen takana

(Vastaa erilaisiin väittämiin (tässä teemat niputettu yhteen), Likert-asteikko)

Oikeus olla oma itsensä, identiteetin ja syrjinnän kokemukset

- Kyselyyn vastanneet nuoret kaipaavat huomattavasti lisää puhetta mielenterveydestä kouluihin. Näin kokee lähes kaksi kolmesta vastaajasta.
- Yli 40 prosenttia kyselyyn vastanneista nuorista kokee, etteivät opettajat ja aikuiset ymmärrä lasten ja nuorten moninaisuutta ja erilaisia taustoja hyvin.
- Yli puolet vastanneista kaipaavat moninaisuudesta, kuten seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuolesta ja eri etnisistä taustoista, lisää tietoa.
- Iso osa kyselyyn vastanneista nuorista kokee, että koulussa joutuu piilottelemaan omaa identiteettiään. Noin 40 prosenttia kyselyyn vastanneista nuorista on sitä mieltä, että koulussa ei voi olla oma itsensä.
- Lähes sama määrä vastanneista kokee, että koulussa joutuu pelkäämään myös kiusaamista.
- Lähes joka viides kokee, että elämästä puuttuu turvallinen aikuinen, jonka kanssa voi jutella omista asioista.

”Ois tosi kiva jos ois joku jolle vois puhua.”

“Kouluissa pitäisi panostaa enemmän yhdenvertaisuuteen ja erilaisuudesta puhumiseen.”

Yhteiskunta ja tulevaisuus

- Kyselyyn vastanneet nuoret eivät koe tulevansa kuulluiksi kuntien päätöksenteossa: ainoastaan joka neljäs nuori kokee, että kuntapäätäjät ymmärtävät lasten ja nuorten huolia päätöksiä tehdessään.
- Edullinen harrastaminen ei ole itsestäänselvyys: kokemus mahdollisuudesta harrastaa edullisesti tai maksuttomasti jakaa nuoret kahtia – reilu 40% puolet koki tämän vaikeaksi.
- Ilmastonmuutos huolettaa: yli 70 prosenttia vastaajista uskoo, että oma ja tulevat sukupolvet tulevat kärsimään ilmastonmuutoksen vuoksi.
- Puolilla vastaajista koronapandemia on lisännyt huolta tulevaisuudesta.
- Lähes joka kolmas nuori kokee, ettei hyvästä tulevaisuudesta ole ylipäätään helppo unelmoida.

”Päätäjiä ei kiinnosta nuoret.”

“Korona ja ilmastonmuutos vaikuttaa paljon ja pelottaa tulevaisuudessa.”

4. Nuorten kokemia haasteita omassa kotikunnassa

Valitse enintään kolme asiaa (1–3), jotka ovat sinun mielestäsi suurimmat haasteet omassa kotikunnassasi/kaupungissasi tällä hetkellä. Alla eniten mainintoja saaneet vastaukset:

- Nuoren tunne ja kokemus siitä, ettei voi olla oma itsensä.
- Kouluissa/oppilaitoksissa ilmenevä syrjintä erilaisuuden takia.
- Kiusaaminen.
- Koulujen/oppilaitosten oppilas- ja opiskeluhuollon palvelujen riittämättömyys (esim. koulupsykologin tai -kuraattorin saatavuus).
- Nuoria ei kuunnella kunnan päätöksenteossa.
- Koronapandemian vaikutukset esim. palveluihin ja harrastuksiin.
- Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ei tehdä riittävästi kunnissa.

"Toivoisin vain, että jonain päivänä kenenkään ei tarvitsisi piilotella valeminän takana."

"Kouluissa puututaan kiusaamiseen ikään kuin velvollisuutena. Nuorten ongelmiin suhtaudutaan vähättelevästi sekä ei pysähdytä ongelman eteen riittävästi."

5. Kyselyn avointen vastausten analyysi

Kouluissa huolta aiheuttavat opiskeluhuollon riittävyys, syrjintä ja kiusaaminen.

- Parempien mielenterveyspalvelujen tarve niin kouluissa kuin yleisestikin tulee nuorten vastauksissa esiin kautta linjan. Mielenterveyspalveluihin pääsyyn toivotaan nopeutta ja joustoa, esimerkiksi koulupsykologille ja -kuraattorille pitäisi nuorten mielestä päästä helpommin.
- Syrjintä erilaisuuden takia huolettaa nuoria. Moni vastaaja kokee, että ei voi olla oma itsensä. Jos tähän lisätään kouluissa tapahtuvaa syrjintää huolenaiheenaan pitävät nuoret, on vastausten määrä huomattava. Kyselyn perusteella on selvää, että syrjinnän ja kiusaamisen vastainen työ on lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta valtavan tärkeää.
- Nuoret tiedostavat ihmisoikeudet ja yhdenvertaisen kohtelun tarpeet erittäin hyvin, mutta moni ei koe aikuisten ymmärtävän erilaisuuden ja yhdenvertaisuuden teemoja tarpeeksi.

"Kouluttakaa opettajia miten suhtautua sateenkaarinuoriin, pyydän."

"Aikuisia on tässä pitäjässä koulupsykologista kuraattoriin, mutta apua on silti"

vaikea saada. Erilaisuus tekee haavoittuvan, mikä on kokemuksieni mukaan johtanut usein kiusaamiseen."

Kunnallisessa päätöksenteossa huolettavat ilmastonmuutos, koronapandemia ja nuoria turhauttaa, ettei heitä kuunnella päätöksenteossa.

- Moni asia nuorten elämässä riippuu siitä, millaisia päätöksiä kuntapäättäjät tekevät. Nuoret toivovat, että kuntapäättäjät kuuntelisivat heitä enemmän ja ottaisivat heidät entistä paremmin huomioon päätöksenteossa.
- Koronatilanteen seurauksena asetetut rajoitukset näkyvät nuorten vastauksissa: harrastusten rajoittaminen ja epätietoisuus tulevasta näkyvät vastauksissa omaan jaksamiseen ja mielenterveyteen vaikuttavina tekijöinä.
- Ilmastonmuutos huolettaa huomattavasti, mutta kyselyvastausten perusteella vaikuttaa siltä, että se koetaan ennen kaikkea yleisenä huolenaiheena. Avoimissa vastauksissa korostuvat sen sijaan yksityisemmät huolenaiheet, kuten mielenterveys, syrjintä ja harrastukset.

"Jos nuorten syrjäytyminen kiinnostaisi oikeasti ketään, asiaan puututtaisiin suoraan. Ei me nuoret olla mikään objekti johon päättäjät voi vedota kun pitää iskeä muiden tunteisiin, me ollaan tuleva sukupolvi, joka haluaa elämän."

"Olo on kuin pelinappulalla. Epävarmuus kouluun menemisestä koronan takia."

Hyvinvoinnin osalta nuorille eniten huolta aiheuttaa kokemus siitä, ettei voi olla oma itsensä.

- Kyselyyn vastanneet nuoret kokevat, että erilaisuus johtaa helposti kiusaamiseen ja syrjintään. Ongelma nähdään niin yhteiskunnan ja aikuisten kuin vertaisten (muiden nuorten) tasolla.
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintää esiintyy nuorten mielestä edelleen paljon, vaikka tietoisuus ja keskustelu näistä asioista ovat julkisessa keskustelussa lisääntyneet. Kouluissa keskustelua moninaisuudesta ei vielääkään koeta käytävän tarpeeksi.
- Hyvinvointiin yhdistetään syrjimättömyyden ja kiusaamattomuuden lisäksi myös mm. harrastukset. Kuntapäättäjien toivotaan kiinnittävän enemmän huomiota harrastusten tasa-arvoon.

"Luulen, että asiat helpottuvat, kun tämä sukupolvi on aikuinen. Nykyiset aikuiset eivät ole saaneet välttämättä olla sellaisia kuin he ovat halunneet, kun he olivat nuoria. Somen avulla monet nuoret uskaltavat ilmaista itseään."

Suomen UNICEF on tehnyt pitkään yhteistyötä kuntien kanssa lasten ja nuorten kysymyksissä. [UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli](#) auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja lasten arjen palveluissa ja kunnan hallinnossa.

Lisätietoja:

Laura Seppälä, Viestintäpäällikkö, Suomen UNICEF Laura.seppala@unicef.fi / 050 3311886.
www.unicef.fi/nakyyiin

*Tämä on kooste ja yhteenveto heinäkuussa 2021 kyselyn tuloksista.
 Turkoosilla merkityt sitaattit ovat otteita kyselyn avoimista vastauksista.

Kysymykset ovat alla:

1. Mikä kuvaa asuinpaikkakuntaasi parhaiten?
2. Missä maakunnassa asut?
3. Ikäsi
4. Sukupuoli
5. Olen (ensi syksynä) [kouluaste]
6. Kerro 1-3 asiaa, jotka ovat sinulle tärkeitä hyvän elämän kannalta? Asia voi olla mikä vain, jonka juuri sinä koet tärkeäksi, jotta elämäsi ja arkesi on hyvää.
7. Vastaa näkemyksesi perusteella seuraaviin väittämiin
 (Asteikko: 1 = Täysin samaa mieltä / 2 = Melko samaa mieltä / 3 = Melko eri mieltä / 4 = Täysin eri mieltä / 5 = En osaa sanoa)
 - a. Mielestäni peruskouluissa/lukioissa/ammattillisissa oppilaitoksissa on sopivan kokoiset luokat/opetusryhmät.
 - b. Jos tarvitsisin apua pahaan oloon, niin tietäisin, mihin tai keneen ottaa yhteyttä.
 - c. Mielenterveyteen liittyvistä asioista puhutaan koulussani/oppilaitoksessani tarpeeksi.
 - d. Olen saanut koulussa/oppilaitoksessani riittävästi tietoa moninaisuudesta liittyen esimerkiksi sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen, kulttuurieroihin ja etnisiin taustoihin.
 - e. Koen, että minulla ja kaikilla muilla on mahdollisuus olla koulussa oma itsensä.
 - f. Opettajat ja muut aikuiset ymmärtävät lasten ja nuorten moninaisuutta ja erilaisia taustoja hyvin.
 - g. Koulussani ei joudu pelkäämään kiusaamista.
 - h. Opettajat ja muut aikuiset puuttuvat ja ratkovat koulussani/oppilaitoksessani hyvin kiusaamistilanteita yhdessä nuorten kanssa.
 - i. Kotikunnassani/kaupungissani on helppo harrastaa eri lajeja ja asioita edullisesti tai maksuttomasti.
 - j. Kunnanpäättäjät ja poliitikot ymmärtävät lasten ja nuorten huolia, ja kuuntelevat lapsia ja nuoria päätöksiä tehdessään
 - k. Olen huolissani, että minä ja tulevat sukupolvet joudumme kärsimään ilmastonmuutoksen vuoksi.
 - l. Koronapandemia on lisännyt huoltani tulevaisuudestani.
 - m. Minulla on elämässäni vähintään yksi turvallinen aikuinen, jonka kanssa voin jutella omista asioistani.
 - n. Minulla on elämässäni ystävä/ystäviä, joiden kanssa voin jutella omista asioistani ja viettää vapaa-aikaa.
 - o. Minun on helppo unelmoida hyvästä tulevaisuudesta.

8. Valitse alla olevasta listasta enintään kolme asiaa (1-3), jotka ovat sinun mielestäsi suurimmat haasteet omassa kotikunnassasi/kaupungissasi tällä hetkellä.
- a. Koulujen/oppilaitosten liian isot luokka/ryhmäkoot
 - b. Koulujen/oppilaitosten oppilas- ja opiskeluhuollon palvelujen riittämättömyys (esim. koulupsykologin tai -kuraattorin saatavuus)
 - c. Nuoren tunne ja kokemus siitä, ettei voi olla oma itsensä.
 - d. Kouluissa/oppilaitoksissa ilmenevä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä
 - e. Kouluissa/oppilaitoksissa ilmenevä syrjintä erilaisuuden takia
 - f. Kiusaaminen
 - g. Opettajat ja muut aikuiset eivät puutu kiusaamiseen riittävästi
 - h. Kalliit harrastusmaksut
 - i. Nuoria ei kuunnella kunnan päätöksenteossa
 - j. Koronapandemian vaikutukset esim. palveluihin ja harrastuksiin
 - k. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ei tehdä riittävästi kunnissa.
 - l. Muu, mikä?
9. Onko vielä jotain, mitä haluaisit kertoa tai kommentoida kyselyyn liittyen?
-